



Inzet amateurarcheologen bij archeologisch onderzoek in de gemeente Aa en Hunze

Wat zegt het rijksbeleid?

In het huidige archeologische bestel is geregeld dat archeologisch onderzoek alleen mag worden uitgevoerd door organisaties en bedrijven die in het bezit zijn van een opgravingsvergunning. Alle onderzoek moet voldoen aan de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA 3.3)

Amateurarcheologen mogen alleen onder speciale omstandigheden onderzoek doen. Zij mogen deelnemen aan onderzoek door een universiteit, een archeologisch bedrijf of een gemeente met een opgravingsvergunning. Zij doen dit werk dan onder verantwoordelijkheid van de universiteit, het bureau of de gemeente.

Daarnaast mogen amateurarcheologen in een beperkt aantal gevallen zelfstandig onderzoek verrichten onder de opgravingsbevoegdheid van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE). Het betreft twee situaties:

1. In het geval van een toevalsvondst, waarbij geen andere oplossing voorhanden is, omdat de archeologische resten op zeer korte termijn worden vergraven.
2. Wanneer een overheidsarcheoloog (provinciaal of gemeentelijk) of de RCE van oordeel is dat er geen professionele opgraving hoeft plaats te vinden (er is dan sprake van een negatief selectieadvies).

Bron: www.cultureelerfgoed.nl

Wat wil de gemeente?

De gemeente Aa en Hunze wil amateurarcheologen betrekken bij het archeologisch onderzoek in de gemeente. Daar waar de gemeente opdrachtgever is van een onderzoek door een archeologisch bureau, wordt gestreefd naar inzet van amateurs (Gemeentelijk archeologiebeleid, vastgesteld 24 januari 2012).

Maar ook als een initiatiefnemer van bodemingrepen geen onderzoek (meer) hoeft uit te voeren (vanwege onderzoeksvrijstelling) of na een negatief selectiebesluit en bij onverwachte vondsten kan de inzet van een amateurarcheoloog nuttig zijn voor het vastleggen van vondsten en sporen die anders ongezien verloren zullen gaan.

Daarmee kan de amateurarcheoloog zijn archeologisch inhoudelijke kennis en ervaring vergroten. De amateurarcheoloog kan vervolgens zijn gebiedskennis delen met de gemeente (actualisatie van de archeologische beleidsadvieskaart), collega's, schoolkinderen, inwoners en toeristen.

Hieronder beschrijven we de procedures in de hierboven genoemde drie situaties.

1. Onderzoek onder verantwoordelijkheid van een gecertificeerd bedrijf

Daar waar de gemeente opdrachtgever is van archeologisch onderzoek en de gemeentelijk adviseur archeologie de inzet van een amateurarcheoloog zinvol acht, kan de gemeente in de offerte-aanvraag aan het gecertificeerde bureau de betrokkenheid van de amateurarcheoloog voorschrijven. Het bureau dient betrokkenheid van de amateurarcheoloog in het plan van aanpak, dan wel in het programma van eisen op te nemen.

De inzet van de amateur wordt door het bureau met de provinciale archeoloog afgestemd. Hij selecteert de amateurarcheoloog in verband met kennis en ervaring in relatie tot de probleemstelling. Hij weet waar amateurs actief zijn en wat hun expertise is. Hij legt contact met het bureau hierover.

Of het tot daadwerkelijke inzet komt, hangt af van het soort onderzoek, het plan van aanpak / programma van eisen en de beschikbaarheid van een amateurarcheoloog. Amateurarcheologen mogen niet worden ingezet als goedkope arbeidskracht. Hun werkzaamheden zijn altijd additioneel. Werkafspraken (werktijden, bevoegdheid, veiligheidsvoorschriften, vergoeding) zal de amateurarcheoloog met het archeologisch adviesbureau maken. In principe beperkt zich de inzet in dit

soort situaties tot veldwerk. Dit kan zijn een proefsleuvenonderzoek, een definitieve opgraving of een archeologische begeleiding. Communicatie over het onderzoek loopt altijd via het bureau en/of gemeente. De amateurarcheoloog communiceert niet zelfstandig naar buiten richting publiek of de pers.

2. Zelfstandig onderzoek, de toevalsvondst

De amateurarcheoloog wordt betrokken bij een toevalsvondst, waarbij de archeologische resten dezelfde dag of de dag erop worden vergraven. De amateurarcheoloog zal zo spoedig mogelijk (uiterlijk de eerste werkdag na de toevalsvondst) contact zoeken met de provinciale archeoloog. De provinciale archeoloog zal het formulier toestemming onderzoek amateurs invullen en achteraf de RCE om toestemming vragen.

De amateurarcheoloog noteert de vindplaats (onder andere duiding op een kaartje) en omschrijft de gevolgde werkwijze. Hij beschrijft welke vondsten uit welke sporen komen en duidt de vondst naar categorie (geen determinatie). De rapportage wordt naar de provinciale archeoloog gestuurd en door deze op volledigheid getoetst. Indien akkoord, dan stuurt de provinciale archeoloog het rapport naar de RCE en de gemeente (ter attentie van de contactpersoon archeologie), ter verwerking in de archeologische beleidsadvieskaart. De vondsten worden zo spoedig mogelijk overgedragen aan de provinciale archeoloog, die zorgt voor afdracht van het materiaal aan het provinciaal archeologisch depot in Nuis;

3. Zelfstandig onderzoek, locaties zonder onderzoeksplicht

Na overleg met de gemeente neemt de provinciale archeoloog contact op met de amateurarcheoloog voor het doen van onderzoek op locaties waar volgens gemeentelijk beleid geen onderzoeksplicht geldt of waarvoor een negatief selectiebesluit geldt.

- a. In het eerste geval kan het om een beperkte bodemverstoring gaan, waar geen onderzoeksplicht voor geldt, omdat de bodemingreep binnen de onderzoeksvrijstelling van de archeologische beleidskaart valt, maar waar bijvoorbeeld de verwachtingswaarde hoog is.
- b. In het tweede geval is een bureau- en/of veldonderzoek uitgevoerd, dat geleid heeft tot een negatief selectiebesluit door het college. Dit houdt in dat het college van oordeel is, dat de initiatiefnemer van bodemingrepen geen vervolgonderzoek meer hoeft te doen. Toch kan het in sommige gevallen, bijvoorbeeld binnen de historische kernen, wenselijk zijn om een amateurarcheoloog mee te laten kijken als er ontgraven wordt (bouwput, rioolsleuf en dergelijke)

De gemeentelijk adviseur archeologie bepaalt of inzet van een amateurarcheoloog zinvol is en stemt dit af met de provinciale archeoloog. De gemeente levert de relevante informatie (zie verderop) aan bij de provinciale archeoloog. De provinciale archeoloog selecteert de amateurarcheoloog in verband met kennis en ervaring in relatie tot de probleemstelling. Hij weet waar amateurs actief zijn en wat hun expertise is. De provinciale archeoloog vraagt toestemming aan de RCE middels het formulier toestemming onderzoek amateurs.

Gemeente en amateurarcheoloog krijgen een afschrift van de schriftelijke toestemming. De provinciale archeoloog geeft de NAW- en contactgegevens van de amateurarcheoloog door aan de gemeente.

Beperkingen en voorzieningen bij situaties 2 en 3

Aan de toestemming voor zelfstandig onderzoek zijn voorwaarden verbonden. De belangrijkste zijn:

1. Er geldt een rapportageverplichting (het AWN-format kan hiervoor worden gebruikt, maar dit is niet verplicht). Het verslag beschrijft de locatie, de aanleiding voor het onderzoek, de werkwijze en de aangetroffen vondsten en/of sporen. De beschrijving wordt voorzien van foto's, tekeningen en meetgegevens. Het verslag wordt door de amateurarcheoloog aangeleverd bij de provinciale archeoloog binnen een termijn die zij onderling afspreken. De provinciale archeoloog verzorgt de informatie (vondstmelding en rapportage) naar de RCE. Een exemplaar van het verslag gaat naar de gemeente vanwege de verwerking in de gemeentelijke archeologische beleidskaart.

2. Er geldt een verplichting om de (schoongemaakte, gecodeerde en gerubriceerde) vondsten tegelijk met de rapportage over te dragen aan de provinciale archeoloog voor afdracht aan het provinciaal archeologisch depot in Nuis;
3. In geval van bijzondere vondsten en/of waarnemingen meldt de amateur dit per omgaande bij de provinciale archeoloog en wordt op de locatie overlegd hoe hiermee wordt omgegaan.
4. De amateurarcheoloog communiceert over de werkzaamheden alleen met de provinciale archeoloog en niet met de pers.

Is de provinciale archeoloog niet bereikbaar, dan kan de gemeente (contactpersoon en/of adviseur archeologie) worden benaderd.

De gemeente faciliteert de amateurarcheoloog door:

1. Indien mogelijk inzet van amateurarcheologen in tweetallen;
2. Het geven van relevante informatie:
 - a. Omschrijving van het werk met locatie en de aanleiding en omvang van de bodemverstoring;
 - b. Gegevens archeologische beleidsadvieskaart en eventuele onderzoeksgegevens;
 - c. Met de aannemer gemaakte werkafspraken over de inzet van de amateurarcheoloog.
3. In overleg met de provinciale archeoloog te zorgen dat de amateurarcheoloog de benodigde apparatuur, gereedschap, vondstzakjes, registratieformulieren en dergelijke heeft;
4. Het verlenen van een vergoeding voor werkzaamheden (€ 15,00 per veldwerkdag) en gemaakte onkosten;
5. Na ontvangst van definitieve rapportage door de gemeente, stuurt gemeente een bedankbrief/-mail naar de amateurarcheoloog.

Publicatie

De provinciale archeoloog draagt zorg voor publicatie van (bijzondere) onderzoeksresultaten, waarbij de amateurarcheoloog en eventuele specialisten worden betrokken.

Verzekering

Indien een amateurarcheoloog op verzoek van de gemeente wordt ingezet valt hij onder de aansprakelijkheidsverzekering van de gemeente Aa en Hunze.

Voor de amateurarcheoloog relevante personen

Provinciale archeoloog:

Wijnand van der Sanden; tel: 06 22 66 26 01; E-mail: W.vanderSanden@drenthe.nl

Gemeentelijke adviseur archeologie:

Marjo Montforts, Libau; tel: 05 03 16 68 75; E-mail: montforts@libau.nl

Gemeentelijke contactpersoon archeologie:

Charles Houx, tel: 05 92 26 77 95; E-mail: choux@aaenhunze.nl

Bijlage bij dit protocol

Handvat voor de Rapportage Archeologisch onderzoek door AWN afdelingen / werkgroepen.